

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain ja Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain ja Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 62/2016 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Maija Neva, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Tiina Tihlman, ympäristöministeriö
- alueiden käytön johtaja Päivi Liuska-Kankaanpää, Satakuntaliitto
- suunnittelujohtaja Heikki Saarento, Varsinais-Suomen liitto
- kiinteistölakimies Anna-Liisa Varala, Metsähallitus
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- WWF Suomi

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi maankäyttö- ja rakennuslakia sekä Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia. Esityksen mukaan maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättäisiin merialuesuunnittelua koskevat säännökset, jotka tulisivat samalla sovellettaviksi Suomen talousvyöhykkeellä.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön merten aluesuunnittelun puitteista annettu Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Merialuesuunnittelu olisi uusi, alueidenkäytön suunnittelujärjestelmästä erillinen suunnittelu-muoto, joka koskisi aluevesiä ja talousvyöhykettä. Esityksen mukaan merialuesuunnitelmien laatimisesta vastaisivat ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Ympäristöministe-

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2016 vp

riön tehtävänä olisi merialuesuunnittelun yleinen kehittäminen ja ohjaus sekä yhteistyö naapurimaiden kanssa.

Merialuesuunnitelmien tarkoituksena olisi edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävä kehitystä ja kasvua sekä merialueen luonnonvarojen kestävä käyttöä sovittamalla yhteen eri käyttömuotojen tarpeita.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2016.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta toteaa, että esityksellä pannaan täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi merten aluesuunnittelun puitteista (2014/89/EU). Direktiivin keskeisenä tavoitteena on luoda merten aluesuunnittelulle yleiset puitteet, joilla edistetään merialueiden talouden kestävä kasvua ja merialueiden kestävä kehitystä sekä merialueiden ympäristön säilyttämistä, suojelua ja parantamista. Laadittavilla merialuesuunnitelmilla on tarkoitus varautua mereen liittyvien elinkeinojen tulevaan kehitykseen ja tarpeisiin sekä meriympäristön muutosten hallintaan.

Merialuesuunnittelun toimintaperiaatteena on yhdenmukainen suunnittelu, jossa eri sektoritoimijat yhdessä suunnittelevat merialueiden käyttöä. Merialueiden hyödyntämisen lisääntyminen ja ns. sinisen biotalouden kehittäminen edellyttävät erilaisten käyttömuotojen huolellista yhteensovittamista sekä ristiriitatilanteiden hallittua ja suunnitelmallista ratkaisemista. Valiokunta painottaa merialuesuunnittelun keskeisenä lähtökohtana meriympäristön suojelun tärkeyttä ja erityisesti ekosysteemipalveluista huolehtimista.

Valiokunta toteaa, että aluevedet kuuluvat maakuntien liittojen toimialueeseen ja liitot voivat laatia maakuntakaavoja merialueelleen. Tähän mennessä laaditut maakuntakaavat kattavat lähes kaikki aluevedet. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää ei kuitenkaan voida soveltaa aluevesien ulkopuolella Suomen talousvyöhykkeellä. Nykyinen kaavoitusjärjestelmä ei ole siten riittävän kattava, kun otetaan huomioon merialueiden käytön haasteet ja meriympäristön suojelun tarve. Valiokunta katsoo ehdotetun uuden merialuesuunnittelun tuovan lisäarvoa, jonka perustana on useamman maakunnan alueiden ja Suomen talousvyöhykkeen laaja-alainen yhteistarkastelu. Valiokunta painottaa, että suunnittelussa tarvitaan eri viranomaisten ja toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin ehdotetun uuden 67 b §:n mukaan merialuesuunnitelmat laaditaan talousvyöhykkeelle ja aluevesille. Tämä vastaa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisten merenhoitosuunnitelmien aluetta ja mahdollistaa myös osaltaan meriympäristön hyvän tilan edistämisen merialuesuunnitelmien avulla. Merialuesuunnittelu määritellään yhdeksi meriympäristön hyvän tilan saavuttamisen ja ylläpitämisen toimenpiteeksi

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2016 vp

myös valtioneuvoston 2015 joulukuussa hyväksymässä Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa vuosille 2016–2021.

Valiokunta huomauttaa, että merialuesuunnitelmilla ei ole suoria oikeusvaikutuksia eikä välitöntä vaikutusta erilaisissa lupamenettelyissä. Suunnitelmien vaikuttavuus perustuu eri viranomaisien ja muiden toimijoiden sitoutumiseen ottaa huomioon yhteistyössä laaditut suunnitelmat omassa toiminnassaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että merialuesuunnitelmat nivoutuvat hyvin yhteen maakuntakaavojen kanssa. Lisäksi merialueita koskevan tietopohjan ajantasaistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska ilman luotettavaa tietoa merialueiden luonnonarvoista ei suunnittelutyö ole mahdollista. Merialuesuunnittelun tulee perustua parhaaseen olemassa olevaan tietoon vedenalaisesta luonnosta ja sen tuottamista ekosysteemipalveluista. Valiokunta korostaa, että tietojen hankintaan tulee suunnata riittävästi resursseja.

Valiokunta huomauttaa lisäksi, että merialuesuunnitelmien toteuttamisessa tulee välttää hallinnollisen taakan lisääntymistä, joka olisi ristiriidassa hallitusohjelman pyrkimyksen kanssa keventää maankäytön suunnittelun byrokratiaa. Merialuesuunnitelmien laatiminen tulee niveltää sujuvaksi osaksi nykyisiä prosesseja, ja liiallista resurssien sitoutumista päällekkäiseen suunnitteluun tulee myös välttää.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Esityksen maankäyttö- ja rakennuslakiin ehdotetuissa uusissa merialuesuunnittelusäännöksissä on tarkoituksena 67 a §:n 1 momentin mukaan edistää merialueen käytön kestävä kehitystä ja kasvua, minkä voidaan katsoa sisältävän meriympäristön ja ekosysteemien kestävä huomioimisen. Lakiehdotuksen 67 a §:n 2 momentin mukaan merialuesuunnittelussa tarkasteltavana käyttömuotona on myös ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen, minkä voidaan katsoa osaltaan tarkoittavan myös meriympäristön hyvän tilan saavuttamista.

Vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain 1 §:n mukaan vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä ja Itämeren tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Valiokunta katsoo, että maankäyttö- ja rakennuslain 67 a §:n 1 momentissa on yhdenmukaisuuden vuoksi asianmukaista huomioida vesienhoidon ja merienhoidon järjestämisestä annetussa laissa asetetut tavoitteet, jotka koskevat meriympäristön tilan parantamista. Myös merialuesuunnitteludirektiivin johdannossa on mainittu tavoite meriympäristön hyvän tilan saavuttamisesta.

Valiokunta ehdottaa edellä todetun perusteella 1. lakiehdotuksen 67 a §:n 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että siihen lisätään merisuunnittelun yhdeksi tavoitteeksi meriympäristön hyvän tilan saavuttaminen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2016 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 62/2016 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 62/2016 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 19 § sekä
lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 955/2012 ja 28/2016, uusi 2 momentti,
jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä lakiin uusi 8 a luku seuraavasti:

17 §

Asianomaisen ministeriön tehtävät

Ympäristöministeriö vastaa 8 a luvussa tarkoitetun merialuesuunnittelun yleisestä kehittämisestä ja ohjauksesta sekä yhteistyöstä naapurivaltioiden kanssa.

19 §

Maakunnan liiton tehtävät

Maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu sekä merialuesuunnittelu.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2016 vp

8 a luku

Merialuesuunnittelu

67 a §

Merialuesuunnittelun tarkoitus ja sisältö

Merialuesuunnittelun tarkoituksena on edistää merialueen eri käyttömuotojen kestävästä kehitystä ja kasvua, sekä merialueen luonnonvarojen kestävästä käyttöä sekä meriympäristön hyvän tilan saavuttamista.

Merialuesuunnittelussa on tarkasteltava eri käyttömuotojen tarpeita ja pyrittävä sovittamaan ne yhteen. Tarkasteltavia käyttömuotoja ovat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen. Merialuesuunnittelussa on kiinnitettävä huomiota merialueen ominaispiirteisiin sekä maan ja meren vuorovaikutukseen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota maanpuolustuksen tarpeisiin.

67 b §

Merialuesuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen

Merialuesuunnitelma laaditaan aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Merialuesuunnitelman laatimisesta ja hyväksymisestä vastaavat ne maakuntien liitot, joiden alueeseen kuuluu aluevesiä. Maakuntien liittojen tulee valmistella merialuesuunnitelma yhteistyössä. Merialuesuunnitelmat on sovitettava yhteen.

Tarkemmat säännökset merialuesuunnitelman esitystavasta sekä merialuesuunnitelmien lukumääristä, suunnittelualueista ja määräajoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

67 c §

Osallistuminen ja lausunnot

Maakuntien liittojen on järjestettävä merialuesuunnitelman valmistelu siten, että viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään, on mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Maakuntien liittojen on pyydettävä lausunto niiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä, joiden toimialaan tai tehtäviin suunnitelma olennaisesti liittyy. Ulkoasiainministeriöltä on pyydettävä lausunto talousvyöhykkeen osalta.

Muille kuin 1 momentissa tarkoitetuille tahoille on varattava mahdollisuus tutustua valmisteluaineistoon sekä esittää siitä mielipiteensä julkaisemalla asiaa koskeva ilmoitus internetissä. Mielipiteiden esittämiselle on varattava vähintään 30 päivää.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2016 vp

67 d §

Merialuesuunnitelmasta tiedottaminen

Maakuntien liittojen on tiedotettava hyväksytystä merialuesuunnitelmasta ja sen perusteluista internetissä. Tieto hyväksytystä merialuesuunnitelmasta on lähetettävä valmisteluun osallistuneille viranomaisille ja yhteisöille. Merialuesuunnitelman on oltava kaikkien saatavilla internetissä.

Maakuntien liittojen tulee toimittaa hyväksytty merialuesuunnitelma ja siihen tehdyt muutokset viipymättä tiedoksi ympäristöministeriöön.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 3 §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 544/2014, seuraavasti:

3 §

Ympäristönsuojeluun, vesirakentamiseen ja merialuesuunnitteluun sovellettava lainsäädäntö

Talousvyöhykkeellä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (468/1994), ympäristönsuojelulakia (527/2014), vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annettua lakia (1299/2004), vesilakia (587/2011) sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) merialuesuunnittelua koskevaa 8 a lukua ja niiden nojalla annettuja säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2016 vp

Helsingissä 13.5.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Petri Honkonen kesk (osittain)
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Riitta Myller sd (osittain)
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio